

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Turun islamilaisten yhdistysten ja kunnan yhteistyön
edellytykset kotouttamistoiminnassa**

Oussama Yousfi

Yhteisöpedagogi (210 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 4/2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä:	Oussama Yousofi	Sivumäärä 47 ja 4 liitesivua - (51)
Työn nimi: Turun islamilaisten yhdistysten ja kunnan yhteistyön edellytykset kotouttamistoiminnassa		
Ohjaava(t) opettaja(t): Juha Makkonen, Hanna Laitinen		
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja: Turun kaupungin ulkomaalaistoimiston kotouttavan verkosto- ja yhteistyön hanke "KOVE"		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa islamilaisten yhdistysten toiminnasta ja selvittää Turun islamilaisten yhdistysten ja kunnan välisen yhteistyön edellytyksiä kotouttamistoiminnassa. Maahanmuuttajien perustamat islamilaiset yhdistykset ja niiden toiminta ovat vähemmän tunnettuja kuin muut monikulttuuriset yhdistykset. Opinnäytetyö tarjoaa uudenlaisen näkökulman kotouttamistoiminnan kehittämiseen, maahanmuuttajien perustamien uskonnollisten yhdistysten asiantuntijuutta ja voimavaroja hyödyntäen.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajatahoina ovat Turun kaupungin ulkomaalaistoimiston kotouttavan verkosto- ja yhteistyön hanke "KOVE", sekä Varsinais-Suomen ELY keskus. Aineiston hankintakeinona käytettiin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää ja haastatteluihin osallistui seitsemän rekisteröityä järjestöä, jotka edustavat turkulaista muslimiyhteisöä. Mukana oli viisi sunni-yhdistystä ja kaksi shiia-yhdistystä.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käydään läpi akkulturaation ja aktiivisen kansalaisuuden muotoja ja edellytyksiä, joilla myöhemmin reflektoidaan haastateltujen yhdistysten toimintaa ja heidän valmiuksia ja resursseja yhteistyön kehittämiseen kunnan kanssa.</p> <p>Työssä tarkastellaan seuraavia kysymyksiä:</p> <ul style="list-style-type: none">• Miten muslimiyhdistykset mieltävät kotouttamistoiminnan?• Mikä on sen asema heidän toiminnassa?• Mitkä ovat yhdistysten ensisijaiset tarpeet ja haasteet toiminnassa, sekä mitkä ovat niiden voimavarat ja osaaminen, jotka voivat olla pohjana tulevalle yhteistyölle? <p>Työn tulokset osoittivat, että Turun islamilaisissa yhteisöissä akkulturaatio on tapahtunut Suomen kotouttamispolitiikan tavoitteiden mukaisesti. Turun islamilaiset yhteisöt ovat sopeutuneet valtaväestön perusarvomaailmaan ja omaksuneet kolmannen sektorin toimintatapoja. Yleisin kotoutumista edistävä toimintamuoto on uskonnon harjoittaminen. Yhdistysten toimitiloilla ja moskeijalla on merkittävä rooli kuulumisuuden tunteen aikaansaamiseksi. Heidän harjoittamassa kotouttamistoiminnassa uskonto merkitsee arvojensa kautta pysyvyyttä muutoksen keskellä.</p> <p>Yhdistyksillä on tärkeitä voimavaroja, joita kunta voi hyödyntää kotouttamistoiminnassaan, muun muassa, yhdistysten toiminnan säännöllisyys, suora ja matalakynnyksinen vuorovaikutus jäseniin, monipuolinen kielitaito, sekä jäsenistön luottamus. Täysivaltainen kotoutuminen ja aktiivisen kansalaisuuden toteutuminen vaatii kuitenkin laajempaa kokonaisuutta ja monipuolisempaa toimintaa, kuin vain henkis-kulttuurinen toiminta.</p> <p>Kunnalla ja kyseisillä järjestöillä on lukuisia yhteisiä tavoitteita, vaikka keinot ovat erilaiset. Jotta Turun islamilaiset yhdistykset toimisivat kunnan kotouttamispalveluiden täydentäjinä ja yhteistyökumppaneina kotouttavassa toiminnassa on panostettava heidän järjestötoiminnan tieto-osaamisen ja toiminnan monipuolisuuden kehittämiseksi. Viranomaistoimijoiden taholta aloitteellisuus luottamuksen rakentamisessa ja kehittämisessä näiden toimijoiden kanssa on tärkeä edellytys toiminnan kehittämisen ja yhteistyön edistämisen kannalta.</p>		
Asiasanat: kotouttaminen, maahanmuuttajatyö, yhteistyö, kunta, edellytykset		

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author: Oussama Yousfi	Number of Pages: 47 and 4 attachments - (51)
Title: The cooperation conditions in developing the integration services between Turku City and the local Islamic organizations	
Supervisor(s): Juha Makkonen, Hanna Laitinen	
Subscriber and/or Mentor: City of Turku, Foreigners Affairs Office, Project: Networking and Cooperation in Integration "KOVE"	
<p style="text-align: center;">Abstract</p> <p>The purpose of this study is to increase knowledge about the activities of the Islamic organizations in Turku and find out what are the main conditions needed to create cooperation between the municipality of Turku and the Islamic organizations to develop the integration services. The activities of Islamic organizations established by immigrants are less known than other multicultural societies. My thesis offers a new perspective on the development of integration activities, based on utilizing resources within the local Islamic organizations and taking advantage of their expertise.</p> <p>The subscriber of this study is City of Turku, Foreigners Affairs Office, Project: Networking and Cooperation in Integration "KOVE". Cooperating with Southwest Finland ELY Centre.</p> <p>Collecting the data was carried out by a semi-structured interview method. The interviews were conducted with seven registered association representing the Muslim community in Turku. There were five Sunni association, and two Shiite associations. The theoretical part of the thesis goes through the forms and conditions of acculturation and active citizenship, which are later used on reflecting upon the activities of the interviewed organizations in a purpose to measure their capacities and resources in developing the cooperation with the municipality.</p> <p>The study examines the following questions:</p> <ul style="list-style-type: none">• How do the Muslim organizations perceive integration activities?• What is the status of these integration activities among the rest of the organization's activities?• What are the priority needs and challenges of these organizations in their activities, and what are their resources and know-how that can be as a foundation for future cooperation? <p>Results of the study showed that the acculturation of the Islamic organizations in Turku has taken place in accordance with the Finnish integration policy objectives. Turku Islamic communities have adapted to the mainstream population and their basic values and embraced the third sector practices. Their most common method of the integration activities is religious practice. Mosques have an important role to achieve a sense of belonging. Mosques and the activities organized in the means permanence and stability in the midst of change in the life of a new comer immigrant.</p> <p>Associations have key resources that the municipality can benefit from in providing integration services. For example: the regularity of the organization's activities, easy to approach, diverse language skills, continuous interaction with members and the trust of the members.</p> <p>However extensive integration and achieving active citizenship requires a larger entity and more varied activities than just spiritual and cultural. The municipality and the organizations concerned have numerous of common goals, even if the means of achieving them are different. In order for the organizations to work as partners with the Turku municipality in completing and developing the integration services it requires an investment in developing the organization's know-how and skills and diversify the organizational activities.</p> <p>The initiative from the authorities for building trust with these actors and increasing cooperation is an important requirement for developing the co-operation.</p>	
Keywords: integration, immigrant services, co-operation, the municipality, conditions	

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	5
1. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTTAMINEN	6
2. MONIUSKONTOINEN TURKU	8
2.1. Turun muslimiyhteisöt	8
3. KOTOAUTUMISEN JA KOTOAUTTAMISTOIMINNAN KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	12
3.1. Lain ja kunnan näkemys	12
3.2. Tutkittavan kohderyhmän referenssin (islamin) kanta kotouttamisesta	13
3.3. Haastateltujen yhdistysten tulkinnat	17
4. INTEGRAATIO JA MONIKULTTUURISUUS	19
4.1. Kaksi mallia akkulturaatiosta	19
4.2. Aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen kompetenssit	22
5. HAASTATTELUJEN TULOKSET	26
5.1. Yhdistysten integroituminen yhteiskuntaan	26
5.2. Nykyinen kotouttamistoiminta	27
5.3. Yhteistyö muiden kansalaisyhdistysten ja viranomaistahojen kanssa	28
5.4. Yhdistysten haasteet ja tarpeet	29
6. YHDISTYSTEN ASEMA JA KOMPETENSSIT	31
6.1. Uskonto ja kotoutuminen	31
6.2. Moskeijoiden rooli	31
6.3. Yhdyskunnat aktiivisen kansalaisuuden edistäjinä	33
7. KUNNAN YHTEISTYÖ ISLAMILAISTEN YHTEISÖJEN KANSSA	37
7.1. Kulttuuritulkin toiminta	37
7.2. Yhdistysten voimavarat	38
8. YHTEENVETO	40

LÄHTEET

LIITTEET

JOHDANTO

Suomi monikulttuurisoituu. Maahanmuuton ja monikulttuurisuuden kasvaessa, uskontoryhmät lisääntyvät ja tämän myötä syntyy uusia uskonnollisia yhteisöjä. Yksilöt löytävät oman paikkansa yhteisöistä ja saavat sieltä vertaistukea. Vertaistuki ja muu yhteisön uskonnollinen toiminta helpottavat ja nopeuttavat yksilön kotoutumista Suomeen.

Yhteisön tarjoama toiminta saattaa olla yksilölle ainoa keino sopeutua yhteiskuntaan onnistuneesti, siksi koen että tämä ilmiö on ajankohtainen ja tärkeä. Myös muuttuva yhteiskunta kaipaa tietämystä uskonnollisten yhteisöjen toiminnoista, jotta saavutetaan paras mahdollinen menetelmä kotouttamiselle.

Ilmiötä ei ole paljon tutkittu. Koin kaksikielisenä, suomen ja arabian kieliä hyvin hallitsevana, tutkimuksen olevan mahdollisuus tuoda molempien osapuolten näkemyksiä yleiseen tietoisuuteen ja käytäntöjen kehittämisen avuksi. Yhteisöpedagogina ja Turun kaupungin harjoittelijana olen syventynyt valtion ja kuntien velvollisuuksiin ja mahdollisuuksiin kun samalla arabiankieltä hallitsevana sekä Turun kulttuurisen ja uskonnollisen toimintakentän tuntemustani hyödyntäen olen toteuttanut yhteisöjen syvähaastattelut.

Turun kaupungilla on laaja ja pitkä yhteistyöhistoria Turun monikulttuuristen yhdistysten kanssa. Monikulttuurisesta yhdistystoiminnasta on tehty runsaasti tutkimuksia ja sen toimintamuodot ovat tulleet tutuiksi.

Maahanmuuttajien perustamat islamilaiset yhdistykset ja niiden toiminta ovat vähemmän tunnettuja. Turun islamilaisilla yhdistyksillä on pitkä toiminnan perinne. Yhdistyksillä on aktiivinen toiminta ja suuri jäsenmäärä, sekä hyvin monikulttuurinen ja kirjava jäsenistö. Nämä ominaisuudet ovat erinomaisia lähtökohtia kotouttamistoiminnan toteuttamiseksi, mutta onko yhdistyksillä tarpeeksi rakenteellisia edellytyksiä ja tieto-osaamista, jotta heidän ja kunnan välillä voisi syntyä toimivaa yhteistyötä?

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa islamilaisten yhdistysten toiminnasta ja selvittää Turun islamilaisten yhdistysten ja kunnan välisen yhteistyön edellytyksiä kotouttamistoiminnassa.

1. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön tilaajatahona on Turun kaupungin ulkomaalaistoimiston kotouttavan verkosto- ja yhteistyön hanke "KOVE". Hanke kehittää yhteistoiminnallista verkostotyötä maahan muuttaneiden perustamien paikallisten yhdistysten kanssa ja selvittää yhdistysten yhteistyön tarpeita ja odotuksia. Tavoitteena on, että maahanmuuttajien yhdistykset ja viranomaiset toteuttavat kotoutumista yhteistyönä.

Aineiston hankintakeinona käytettiin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Haastatteluihin osallistui seitsemän rekisteröityä järjestöä, jotka edustavat turkulaista muslimiyhteisöä. Mukana oli viisi sunni-yhdistystä ja kaksi shiia-yhdistystä. Turussa toimii kymmenen rekisteröityä islamilaista yhdistystä, joten aineisto on kattava.

Opinnäytetyön aineiston kerääminen alkoi osallistumalla KOVE- hankkeen järjestämään yleisötilaisuuteen "Uskonnolliset yhteisöt ja kotoutuminen", Turun kaupungin kirjastossa, elokuussa 2014. Tehtävänä oli tutustua osallistuviin yhdistyksiin, seurata keskustelua ja laatia sen pohjalta runko puolistrukturoidulle haastattelukyselylle. Tutkimuksia opinnäytetyön aiheesta on tehty varsin vähän, siksi taustatiedon kerääminen on ollut haastavaa.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan seuraavia kysymyksiä:

- Miten muslimiyhdistykset mieltävät kotouttamistoiminnan?
- Mikä on sen asema heidän toiminnassa?
- Mitkä ovat yhdistysten ensisijaiset tarpeet ja haasteet toiminnassa, sekä mitkä ovat niiden voimavarat ja osaaminen, jotka voivat olla pohjana tulevalle yhteistyölle?

Yhdistysten haastatteluissa selvitettiin, millainen on yhdistysten nykyinen toiminta ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Haastattelun kysymykset on jaettu kolmeen osa-alueeseen:

- Yhdistyksen nykyinen kotouttamistoiminta ja sen muodot
- Yhdistyksen yhteistyö muiden kansalaisjärjestöjen ja eri viranomaistahojen kanssa
- Yhdistysten nykyiset haasteet ja tarpeet

Haastatteluihin osallistui hallitusten puheenjohtajia, hallituksen jäseniä sekä aktiiveja seitsemästä eri yhdistyksestä. Haastateltavat henkilöt olivat pääasiallisesti miehiä, mutta mukana oli myös naisia. Haastatteluissa ei käytetty nauhuria. Tutkimuksen eettisten lähtökohtien vuoksi olen jättänyt tutkittavien järjestöjen ja haastateltavien henkilöiden nimet julkaisematta.

Haastattelukielinä oli suomi ja arabia. Arabiankielen taidosta oli merkittävää etua, sillä arabiaa käytetään melkein kaikissa islamilaisissa yhdistyksissä. Haastateltavat ymmärsivät paremmin kysymyksiä arabian kielellä ja kommunikointi oli helpompi ja laajempi.

Opinnäytetyön liitteenä on haastatteluihin osallistuneiden yhdistysten tiedot eriteltyinä. (LIITE 1)

2. MONIUSKONTOINEN TURKU

Turussa on kirjava joukko uskonnollisia yhteisöjä. Uskonnollisen taustansa lisäksi ne vaihtelevat järjestäytymistavoiltaan, toimintamuodoiltaan, aktiivisuudeltaan ja resursseiltaan. Iso osa uskonnollisista yhteisöistä on yhdistyksiä, joihin kuuluvat niin kutsutut ”kansankirkot”, (valtakunnallinen paikallisseurakuntien järjestelmä, jonka asema on järjestetty valtion lainsäädäntöelinten antamalla säädöksillä) sekä uskonnonvapauslaissa säädetyllä tavalla rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat.

Uskonnollisten yhteisöjen yhteiskunnallinen asema ja historia vaihtelevat paljon. Suomen evankelis-luterilaisella ja ortodoksisella kirkolla on lakiin perustuva erityisasema sekä veronkanto-oikeus, ja suurin osa suomalaisista on perinteisesti kuulunut evankelis-luterilaiseen kirkkoon.

Pohjoismaiden vanhin muslimiväestö asuu Suomessa. Suomen tataariyhteisö syntyi Turkkilais-tataarien maahanmuuton myötä 1800 – luvun loppupuolella ja 1900 – luvun alussa. Uskonnonvapaus muslimille taattiin vuonna 1922. Siitä kolmen vuoden kuluttua tataarit perustivat Helsinkiin yhä toimivan Suomen Islam-seurakunnan, johon kuuluu nykyisin noin 900 jäsentä.

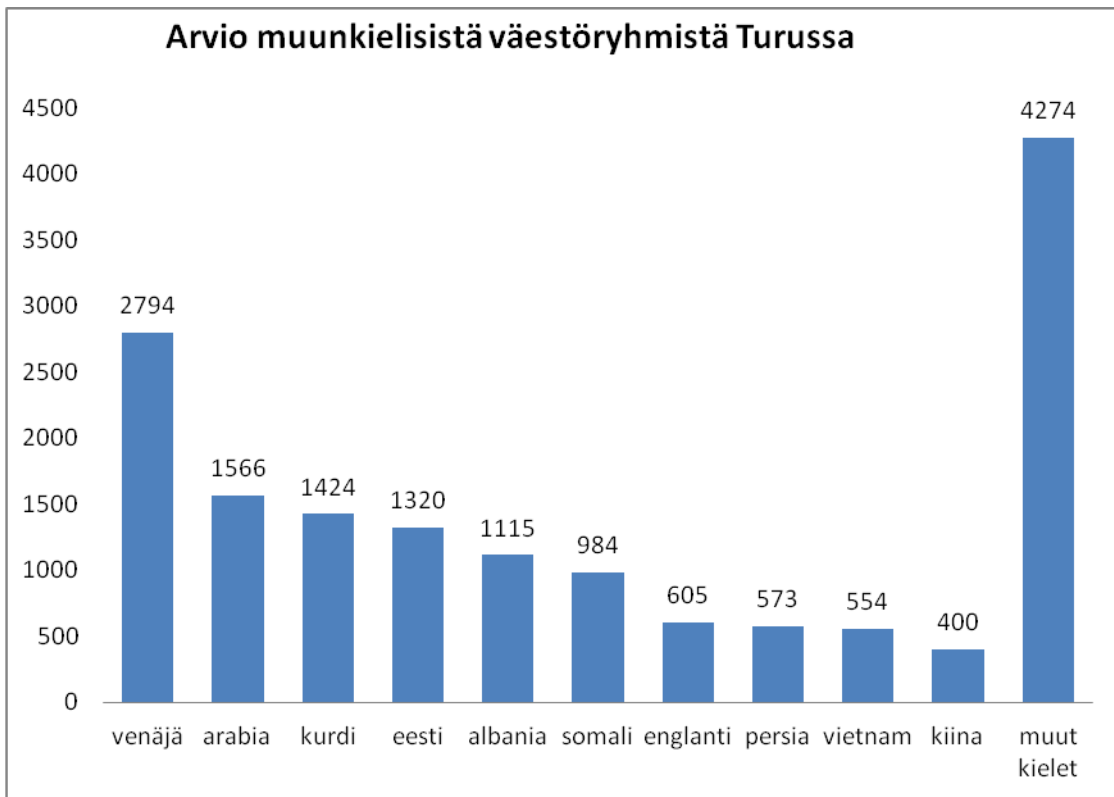
2.1. Turun muslimiyhteisöt

Toisen maahanmuuttoaallon myötä 1990 – luvun alkupuolella Suomeen saapui muslimeita Lähi-idästä ja Afrikasta. Tämän toisen muuttoaallon myötä syntyi uusia yhdistyksiä. Vanhin turkulainen islamilainen yhdistys on perustettu vuonna 1993 ja uusin on vuodelta 2013.

Muslimien suhteellinen osuus maahanmuuttajista on kasvanut tasaisesti viimeisen 25 vuoden aikana. Arvioiden mukaan Suomessa on tällä hetkellä noin 50 000–60 000 muslimia, joista suurin osa asuu Helsingin seudulla.

Turussa muunkielisiä, eli äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvia, oli vuonna 2012 yhteensä 15 609 eli 8,7 % väestöstä. Kaikista Varsinais-Suomen muunkielisistä noin 65 % asui Turussa (Tilastokeskus/Turun kaupunki).

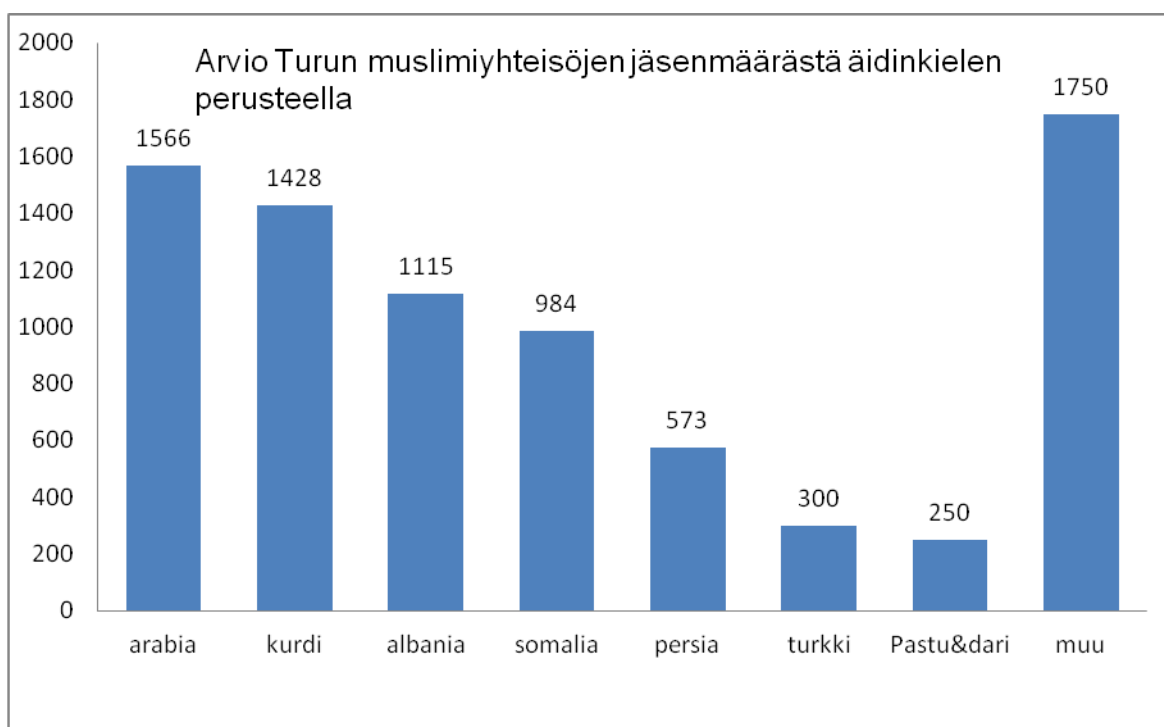
Turussa puhutaan kaikkiaan yli sataa kieltä. Suurimmat yksittäiset kieliryhmät Turussa olivat vuonna 2012 venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali. (taulukko 1).

Lähde: 31.12.2012. VTJ/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen. s. 11

Taulukko 1. Turun muunkielisten väestöryhmien jakautuminen.

Turun muslimiväestön suurimmat etniset ryhmät ovat somalit, arabit, kurdit, Kosovon albaanit, turkkilaiset ja bosnialaiset. Muut ryhmät ovat muun muassa käännyttäiset kantasuomalaiset sekä eri Afrikan maiden ja Keski-Aasian etniset ryhmät. Muslimiväestö siis muodostuu valtaosaltaan maahanmuuttajista ja maahanmuuttajataustaisista turkulaisista. Arvion Turun muslimien määrästä voi laskea muslimimaista muuttaneiden turkulaisten äidinkielen perusteella (taulukko 2.). Turussa asuu tällä hetkellä n. 8000 muslimia.

Lähde: 31.12.2012. VTJ/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen, s. 11

Taulukko 2. Turun muslimien määrä arvioituna äidinkielen perusteella.

Turun muslimiväestö on etnisesti hyvin rikas. Enemmistö muslimeista on sunneja. Shiialaisia on arviolta noin 10–15 %. Suurin piirtein kaksi kolmasosaa Suomen muslimeista on pakolaistaustaisia. Suomessa asuvista muslimeista vain 10–15 % on rekisteröitynyt uskonnollisiin yhdyskuntiin. Suomen Islamilaisen neuvoston mukaan enemmistö muslimeista ei liity yhdyskuntiin, koska liittymisellä ei monien mielestä ole tekemistä itse uskonnon kanssa.

Suomen islamilaisten yhdyskuntien jäsenmäärät ovat kasvaneet tasaisesti läpi 2000-luvun, ja vuonna 2013 kaikkien yhdyskuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä oli reilut 11 100. Jäsenmäärän kasvu ei luultavasti johdu ainoastaan muslimiväestön kasvusta, vaan myös muslimitaustaisten muuttajien sopeutumisesta suomalaisiin käytänteisiin. (Timonen 2014, 8).

Islamilaisissa maissa ja kulttuureissa ”uskonto” on jäsentynyt eri tavoin osaksi yhteiskuntaa kuin esimerkiksi Suomessa. On muistettava, että suuri osa muslimeista ei ole uskonnollisia, eivätkä kaikki liity sen vuoksi yhdyskuntiin. Samaten vallitseva yksioikoinen kuva islamista yhtenä, monoliittisena kokonaisuutena, joka hallitsee

muslimien elämää, on virheellinen. Uskontoa harjoitetaan erilailla ja on aina joitain yksilöllisiä tulkintoja. Se tuo haasteen ymmärtää tämän vähemmistöryhmän tarpeita.

3. KOTOUTUMISEN JA KOTOUTTAMISTOIMINNAN KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Kotoutumiseen ja kotouttamistoimintaan liittyy sanastoa, jota monesti tulkitaan eritavalla kunnan ja monikulttuurisen kansalaissektorin välillä. On tärkeää määrittää ja selventää kyseisiä käsitteitä, sillä ne toimivat pohjana osapuolten tulevalle yhteistyölle.

Tässä luvussa käsitellään aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä ensin lain ja kunnan näkökulmasta, toiseksi tutkittavan kohderyhmän referenssin (islamin uskon) kannalta ja kolmanneksi haastatteluista saatujen maahanmuuttajayhdistysten omien näkemysten perusteella.

3.1. Lain ja kunnan näkemys

Kotouttamislain 1§:n mukaan lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista.

Tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja parantaa mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Turun kaupungin kotouttamisohjelman 2014–2017 asiakirjassa on määritelty käsitteet alla olevan mukaisesti, noudattaen ulkomaalaislakia, lakia kotoutumisen edistämisestä ja valtion kotouttamisohjelmaa.

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla, tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Toisen sukupolven maahanmuuttaja on Suomessa syntynyt maahanmuuttajien lapsi.

Vieraskielinen tai muunkielinen on Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Paluumuuttaja on ulkосуomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

Pakolainen on ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR toteaa olevan pakolainen. (Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2014, 8).

Maahanmuuttajayhdistys on yhdistys, jonka ovat perustaneet Suomeen ulkomailta muuttaneet ja joiden hallitusten enemmistön muodostaa tällaisen taustan omaavat henkilöt.

3.2. Tutkittavan kohderyhmän referenssin (islamin) kanta kotouttamisesta

Niin yksilö kuin yhteisö osallistuu ja ottaa vastuun omasta ja yhteiskunnan tulevaisuudesta parhaiten siten, että hän tavoittelee onnistumista itse lähtökohdistaan ponnistaen, omien arvojensa pohjalta. On tärkeää tarkastella

kotouttamistoimintaa tutkimuksen kohderyhmän omien arvojen kannalta, jotka säätelevät toimintaansa.

Lähtökohtaisesti Islamin uskonnolla ei ole ristiriitoja Suomen kotouttamislain ja kunnan kotouttamistoiminnan kanssa.

Kattavan kuvan saamiseksi on mainittava, että osa muslimioppineista on kieltänyt muslimeja elämästä ja kotoutumista Eurooppalaisiin tai ei-muslimimaihin. He perustelevat näkemyksiään sillä, että

- ei-muslimivaltiossa muslimin tulee alistua muulle hallintojärjestelmälle, joka ei ole islamin periaatteiden mukainen.
- muslimin on vaikeaa harjoittaa uskoansa ja opettaa sitä lapsilleen ei-muslimimaassa, ja hän voi kohdata syrjintää ja epäoikeudenmukaista kohtelua uskontonsa takia.
- uuden maan kansalaisuuden ottaminen saattaa vaatia kotimaan kansalaisuudesta luopumista, mikä nähdään assimilaationa ja muslimimaiden väkiluvun supistumisena.
- kansalaisuusosoikeuksien saamiseksi muslimi saattaa olla velvollinen suorittamaan kyseisen maan asepalveluksen. Täten henkilö palvelee ei-islamilaissa armeijassa, joka voi ajautua sotaan muslimimaata vastaan. (Sultan 2007).

Kotoutumista vastustava näkemys sai kannatusta erityisesti Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä siirtomaavaltojen aikana, sekä 1990-luvun alkupuolella poliittisten suhteiden kiristyttyä islamilaisen maailman ja lännen välillä. Ajatuksella on tänäkin päivänä kannattajia, vaikkakin hyvin marginaalinen osa. Enemmistö muslimioppineista ja johtajista ovat kumonnet ajatuksen ja esittäneet selkeitä perusteluita Koraanista, Profeetta Muhammedin kertomuksista, sekä islamin historiasta. Tänä päivänä muslimien kieltäminen elämästä ei-muslimivaltiossa nähdään enemmän argumenttina poliittisten agendojen saavuttamiseksi.

Islamin synnyn alkuvaiheissa 600-luvulla muslimit kokivat vainoa, rangaistuksia ja omaisuuden takavarikoiteja. Profeetta Muhammed kehotti osan hänen seuraajistaan muuttamaan Abessiniaan, jossa hallitsi kristitty Negash. Kun Mekka ja

Medina olivat jälleen turvallisia muslimeille elää, profeetta Muhammed antoi luvan Abessiniaan muuttaneille palata takaisin Mekkaan. Osa heistä palasi ja osa jäi Abessiniaan vielä moneksi vuodeksi, sillä he olivat kotoutuneet uuteen maahan; harjoittivat kauppaa ja avioituivat paikallisten kanssa.

Medinasta tuli ensimmäinen islamilainen valtio vuonna 622. Islamilainen valtio sai muotonsa, laajeni Indusjoelta Atlantin valtameren rannalle ja se kukoisti. Eri uskonnot elivät islamin vaikutuspiirissä verovelvollisina ja kansalaisyhteisyydestä nauttien. Islamista ei olisi voinut tulla niin lyhyessä ajassa (100 vuodessa) laajalle levinnyttä ja vaikutusvaltaista uskontoa, jos muslimit eivät olisi saaneet liikkua ja muuttaa islamilaisen valtion ulkopuolelle.

Muslimit ovat siis eläneet vuosisatojen aikana vuorovaikutuksessa muiden kansojen ja uskontojen kanssa eri alueilla, joko johtavana enemmistönä tai vähemmistönä ei-islamilaisessa ympäristössä. (Mawlawi 2008).

Muslimien elämän ohjekirja Koraani viittaa seuraavassa lainauksessa siihen, kuinka yksilön kuuluu olla suvaitsevainen ja sopeutua ympäristöön, josta ei ole hänelle harmia.

”Jumala ei kiellä teitä osoittamasta ystävällisyyttä ja oikeamielisyyttä niitä kohtaan, jotka eivät ole taistelleet teitä vastaan uskontonne tähden eivätkä karkottaneet teitä kodeistanne; totisesti, Jumala rakastaa oikeamielisiä” (Koraani; Suura 60, jae 8).

Islamin opin mukaan muslimi voi muuttaa ei-muslimimaahan, kotoutua siellä ja olla uskollinen ja lojaali uudelle kotimaalleen kahdella ehdolla. Näitä ehtoja seuraa tietynlaiset oikeudet ja velvollisuudet, joita muslimin kuuluu täyttää. (Rahma 2008).

Ehtoina on että:

1. Maa ei ole vihamielinen eikä epäoikeudenmukainen muslimeja kohtaan, ja se takaa uskonnonvapauden sekä oikeudenmukaiset ja tasa-arvoiset kansalaisyhteisyydet.
2. Maassa muslimeilla ei ole vaaraa joutua harhaan uskonnostaan. Eli voivat säilyttää uskonnollisen identiteettinsä.

Molemmat ehdot täyttyvät Euroopassa ja Suomessa. Suomen perustuslaki takaa uskonnonvapauden ja tasa-arvoisen kohtelun kaikille kansalaisille, etnisestä taustasta ja uskonnollisesta vakaumuksesta huolimatta. Moni muslimi onkin muuttanut pois alkuperäisestä kotimaastaan, koska eivät ole saaneet nauttia yhteiskunnassa kaikista oikeuksistaan, kuten uskonnon harjoittamisesta, poliittisesta osallistumisesta, sananvapaudesta ja työnteosta. Lisäksi Euroopan lukuisat moskeijat, muslimien perustamat koulut, päiväkodit ja kansalaisjärjestöt takaavat muslimille luotettavan pohjan elää, oppia ja harjoittaa uskontoaan vähemmistönä, pelkäämättä assimiloitumista tai harhaan joutumista uskonnostaan tukiverkoston puutteesta.

Islamin opissa on perusteita velvollisuuksina ja oikeuksina, jotka ohjaavat yhteiseloja ja integroitumista:

1. Asuinmaan, lain, sekä muiden yhteiskuntaryhmien (poliittiset, uskonnolliset ja etniset) tunnustaminen on muslimin ensimmäinen velvollisuus, joka takaa oikeuden tulla tunnustetuksi sekä mahdollisuuden toimia täysivaltaisena kansalaisena yhteiskunnassa.
2. Rehellinen ja oikeudenmukainen suhtautuminen lakiin ja muihin yhteiskuntaryhmiin. Samalla kun muslimilla on tasa-arvoiset oikeudet lain edessä kaikkien muiden kansalaisten kanssa, velvollisuutenaan on kunnioittaa ja noudattaa maan lakia ja toimia sen mukaisesti. Islamilaisen moraalin mukaista on noudattaa lakia kokonaisuutena: siitä ei voi valita oman edun mukaisia paloja perustellen sillä, että laki ei pohjaudu islamilaiseen oppiin.
3. Yhteistyöhön ja osallisuuteen pyrkiminen on tärkeä osa kotoutumista islamissa. Tähän kuuluu kielen oppiminen, kulttuurin ja normien kunnioittaminen, jotka eivät ole ristiriidassa islamin opin kanssa ja tämän lisäksi on pyrittävä olemaan positiivinen vaikuttaja ja yhteiskunnan hyvinvointia edistävä jäsen.(Mawlawi 2008).

Lain kunnioittaminen ja noudattaminen on ehdoton, kuten yllä on mainittu, mutta miten toimia tilanteissa, joissa laki on vastassa islamilaisen opin kanssa, kuten esimerkiksi naisten huivin käytön kieltäminen?

Islamin oppineet ovat todenneet, että tämä haaste on todellinen ja samalla muistuttavat, että se ei rajoitu vain länsimaihin tai ei-muslimimaihin. Jotkut valtiot, joita on pidetty muslimivaltioina, ovat kieltäneet huivin käyttöä kansalaisiltaan ja estäneet islamilaisia aatteita omaavia yksilöitä tai ryhmiä osallistumasta poliittiseen toimintaan. Näissä tapauksissa riippumatta siitä, onko kyse muslimienemmistöisestä valtiosta tai ei-muslimivaltiosta, muslimin on kysyttävä oppineiden neuvoa ja pyrittävä laillisin keinoin löytämään sopusuhtainen ratkaisu välttääkseen kyseistä velvoitetta tai estettä. Jos se ei yrityksistä huolimatta onnistu, on silloin muslimi toistaiseksi vapautettu uskonnollisesta velvollisuudestaan, kunnes ratkaisu löytyy.

Yksittäiset erot valtion lain ja islamin velvoitteiden välillä ei saisi kumota kansalaisuutta, eikä estää muslimia kuulumasta valtioon, integroitumasta ja osoittamasta lojaaliuttaan ja rakkauttaan maataan kohtaan, silloin kun hänen kaikki muut oikeudet ovat taatut (Mawlawi 2008, 56). Ehtona on, että muslimi tunnustaa ongelman ja pyrkii vaikuttamaan lakiin sallittujen demokraattisten toimintamahdollisuuksien avulla, välttämällä ilkeiden ja väkivalloiden keinoja.

Islamin uskonto siis kehottaa yhteiseloön ja uuteen kotimaahan kotoutumiseen, nauttien kansalaisuuden oikeuksistaan ja noudattaen maan lakia, hylkäämättä uskontoaan ja identiteettiään. Muslimin on pyrittävä olemaan vaikuttava ja hyödyttävä jäsen, jotta voisi edistää yhteiskunnan hyvinvointia.

3.3. Haastateltujen yhdistysten tulkinnot

Haastatelluilla yhdistyksillä ei ole yhtä yhtenäistä näkemystä tai selitystä kotouttamisesta toiminnassaan, joka perustuisi esimerkiksi kotouttamislakiin tai kunnan kotouttamisohjelmaan. Kotouttava toiminta ja yhdistysten jäsenten kotoutumista edistävät aktiviteetit ovat kuitenkin yksi tärkeä osa kaikkien järjestöjen toimintaa. Sitä pidetään keskeisenä toimintaperiaatteena.

Toimintojen lähtökohtana on yhdistysten edustaman uskonnon tulkinta, joka kehottaa kotoutumiseen, kuten on edellä mainittu. Yhdistysten yleinen tavoite on vastata jäsentensä yksilöllisen kehityksen ja uskonnon harjoittamisen tarpeisiin.

Kotouttavan toiminnan näkyvyydessä ja laajuudessa on selkeitä eroja yhdistysten välillä. Nämä erot johtuvat yhdistysten osittain erilaisesta kotoutumiseen liittyvästä uskonnollisesta tulkinnasta, sekä yhteisön taustakulttuurien eroista. Esimerkiksi joidenkin mielestä moskeijassa voi harjoittaa ainoastaan uskonnollista toimintaa, eivätkä ole valmiita järjestämään kerhotoimintaa tai tiedotustoimintaa heidän tiloissa. Toisille taas moskeija ei ole pelkästään tila uskonnon harjoittamiseen ja opettamiseen, vaan myös yhteisön jäsenten kohtaamispaikka, jossa tarjotaan henkilökohtaista tukea ja neuvontaa, järjestetään kielen opetusta ja kerhotoimintaa, sekä tiedotetaan jäsenille kunnan tarjoamista palveluista ja tapahtumista.

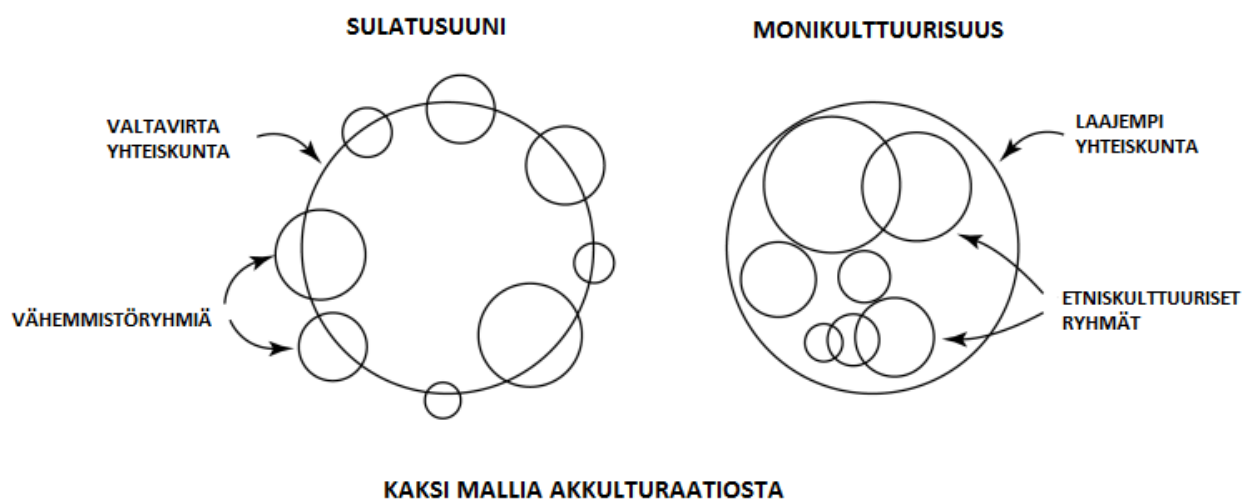
4. INTEGRAATIO JA MONIKULTTUURISUUS

Seuraavaksi esitellään integraation ja monikulttuurisuuden laatua sääteleviä tekijöitä.

John Berryn mukaan integraatio voi tapahtua kontekstista riippuen valtioiden välillä (kansainvälisesti), ryhmien välillä (kulttuurisesti monimuotoisen valtion sisällä), ja yksilöiden välillä (jotka ovat jäseniä näissä ryhmissä). (Berry 2011). Kaikkia kolmea tasoa voidaan tutkia käyttäen yhteiskuntatieteen käsitteitä ja menetelmiä. Tässä tutkimuksessa keskitytään yksilöiden ja ryhmien kulttuuriin asenteisiin ja toimintatapoihin unohtamatta laajempaa kansainvälistä poliittista ja sosiokulttuurista asiayhteyttä.

4.1. Kaksi mallia akkulturaatiosta

Akkulturaatiolla tarkoitetaan uuteen kulttuuriympäristöön sopeutumista. Akkulturaatio voidaan nähdä kahdella tavalla, sulatusuunina ja monikulttuurisuutena, kuten kuvassa 1 on visualisoitu. Molemmat mallit osoittavat mahdollisia toimintakäytäntöjä monikulttuurisissa yhteiskunnissa.

Kuva 1. Kaksi erilaista tapaa nähdä akkulturaatio (Berry 2011).

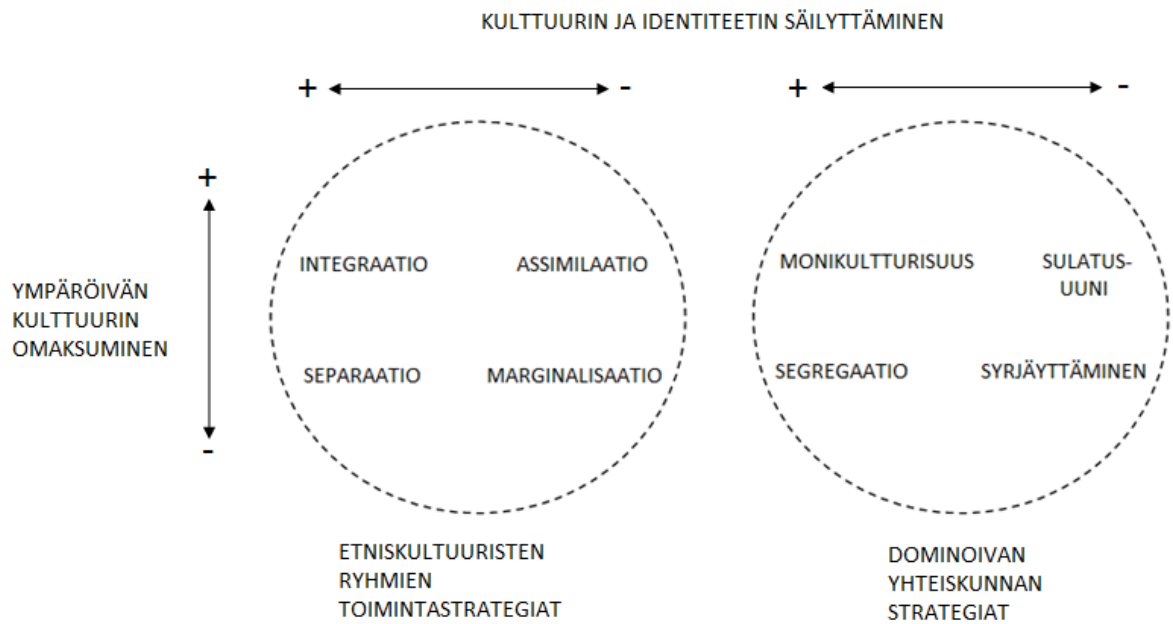
Sulatusuuni mallin mukaan monikulttuurisuus on ongelma jota olisi vähennettävä, jopa häivyttävä. Monikulttuurisuus-mallin näkemys on, että kulttuurin monimuotoisuus on voimavara, ja osallisuutta olisi vaalittava erilaisilla tukiohjelmilla.

Assimilaatiolla eli sulautumisella tarkoitetaan yksilön oman kulttuurin sulautumista valtakulttuuriin. Assimilaatiossa vähemmistöryhmien jäsenet eivät halua säilyttää kulttuuri-identiteettiänsä ja pyrkivät vuorovaikutukseen ainoastaan valtakulttuurin edustajien kanssa. He luopuvat omasta kielestä, arvomaailmasta ja tavoista. Kuvassa assimilaatio toteutuu kuvan vasemmalla.

Separatio eli eristäytyminen tapahtuu kun yksilöt tai ryhmät pyrkivät säilyttämään alkuperäisen kulttuuri-identiteettiänsä ja samalla välttävät vuorovaikutusta muiden kulttuurien kanssa. Kuvassa separatio tapahtuu myös kuvan vasemmalla.

Kun on kiinnostusta ylläpitää omaa alkuperäistä kulttuuri-identiteettiä ja on pyrkimystä vuorovaikutukseen muiden kulttuuriryhmien kanssa, integraation vaihtoehto toteutuu (kuvan oikealla). Kulttuurinen eheys säilyy, kun samaan aikaan pyritään etnokulttuurisen ryhmän jäsenenä osallistumaan olennaisena osana suurempaan yhteiskuntaan. Tätä pidetään nykyisen kotouttamispolitiikan tavoitteena.

Edellä mainitusta kahdesta perusajatuksesta on johdettu neljä strategiaa, jotka kuvaavat kaikkia akkulturaation ryhmien toimintatapoja. Kun osalla vähemmistöstä on mieltymys säilyttää ja ylläpitää omaa kulttuuria ja identiteettiä; toisella osalla on mieltymys pyrkiä vuorovaikutukseen laajemman yhteiskunnan kanssa, mukaan lukien muut etnokulttuuriset ryhmät.

Kuva 2. Maahanmuuttaja osana uutta yhteiskuntaa (Berry 2011).

Kuten kuvassa 2 esitetään, ryhmien akkulturaatioon taso ja asema määräytyvät sen mukaan, miten paljon ryhmä on vuorovaikutuksessa ympäröivien kulttuurien kanssa, ja kuinka ryhmä säilyttää omaa kulttuuria ja identiteettiä.

Yksilöllä on vaara marginalisoitua eli syrjäytyä kun on vain vähän mahdollisuuksia tai kiinnostusta oman kulttuurin ylläpitämiseen (usein alkuperäisen kulttuurin pakotteiden tai paineiden kadotessa), ja vähän kiinnostusta olla yhteydessä muihin kulttuureihin (usein syrjäytymisestä tai syrjinnästä johtuen).

Integraatio vähemmistöryhmien kohdalla voi onnistua vain silloin kun valtaväestö ja sen eri instituutiot ovat avoimia ja osallistavia laatiessaan kotouttamisohjelmia pyrkiessään kohti monikulttuurista yhteiskuntaa.

Molempien tahojen, niin valtaväestön (instituutioineen) ja vähemmistöryhmien tietoinen valinta ja pyrkimys kohti monikulttuurista yhteiskuntaa on välttämätön integraation saavuttamiseksi. Tämä strategia vaatii sen, että vähemmistöryhmät sopeutuisivat valtaväestön perusarvomaailmaan ja samanaikaisesti valtaväestön instituutiot on oltava valmiita vastaamaan paremmin näiden vähemmistöryhmien tarpeisiin.

Maahanmuuttajien akkulturaatioprosessissa kohtaamat ongelmat voidaan karkeasti jakaa kahteen ryhmään: erilaisten inhimillisten ja materiaalistien resurssien puute, skeä erimuodoissa esiintyvä tahallinen tai tahaton syrjintä. Molemmat tekijät estävät maahanmuuttajia osallistumasta täysipainoisesti yhteiskuntaamme (Liebkind 2006, 80).

4.2. Aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen kompetenssit

Kansalaisuus voidaan jakaa passiiviseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Passiivinen kansalaisuus on täysin mahdollista, ja sen tulee olla myös hyväksyttyä. Vapaassa yhteiskunnassa ketään ei voi pakottaa aktiivisuuteen, mutta siihen täytyy kannustaa (Harju, 2005). Aktiivinen kansalaisuus ei ole tarkkarajainen käsite ja se muuttuu usein haasteiden mukana. Käsitteessä on kuitenkin pysyvä ydin: kansalaisuudessa on kysymys yhteisöön kuulumisesta. Sana aktiivinen painostaa tavoitetta, jonka mukaan kansalaisten tulee ottaa omien yhteisöjensä tulevaisuuden muotoileminen omiin käsiinsä ja tulla oman elämänsä arkkitehdeiksi (Korsgaard 2001b, 10-11).

Aktiivinen kansalaisuus vaatii tietoa ja ymmärrystä, esimerkiksi kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista, yhteiselämän säännöistä ja niiden muuttumisesta, demokratian periaatteista ja arvosta sekä nykymaailmasta mukaan lukien historiallinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Aktiivinen kansalaisuus edellyttää tietojen ja ymmärrysten lisäksi taitoja ja kompetensseja, sellaisia, kuin kyky kommunikaatioon ja dialogiin, kyky elää toisten kanssa, kyky ratkaista konflikteja, kyky neuvotella ja kyky ottaa osaa julkiseen keskusteluun. (Niemelä 2002).

Tutkija Ruud Veldhuis kehitti kansalaisuuden neljä ulottuvuutta, joilla hän kuvaa aktiivisen kansalaisuuden mahdollistavia kompetensseja. (Veldhuis, 2003). Vaikka Veldhuisin EU:n aktiivisen kansalaisuuden käsikirjan tavoitteena on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta, käsikirjan käsitteellinen perusta on paljon laajempi, kuin vain yksilöihin liittyvää ja soveltuu myös yhteisöjen toiminnan tarkasteluun. Nämä ulottuvuudet ovat henkis-kulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen ja poliittinen ulottuvuus.

Henkis-kulttuurinen: kulttuurin säilyttäminen ja uuden kulttuurin omaksuminen

Sosiaalinen: verkostoituminen ja solidaarisuus

Taloudellinen: varainhankinta ja taloudellinen riippumattomuus

Poliittinen: vaikuttaminen ja kansalaisyhteisöjen tavoittelu

Henkis-kulttuurinen ulottuvuus:

Henkis-kulttuurisen kansalaisuuden ilmenemismuotoja ovat sivistykselliset, kulttuuriset ja hengelliset aktiviteetit, joilla yksilö tai yhteisö vaalii omaa kulttuuria ja on vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa. Kulttuurinen ulottuvuus viittaa myös tietoisuuteen yhteisestä kulttuurista. (Veldhuis, 1997).

Henkis-kulttuurisen aktiivisen kansalaisuuden muotoa leimaavat usein henkilökohtaisuus ja yksilöllisyys. Ihmiset keskittyvät itselleen tai omalle yhteisölle tärkeinä pitämiinsä asioihin ja edistävät niitä erilaisin tavoin. (Harju, 2015).

Sosiaalinen ulottuvuus:

Sosiaalinen ulottuvuus viittaa kansalaisten ja yhteisöjen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen. Sosiaalisten taitojen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen, kuten solidaarisuus muiden yhteisöjen kanssa ovat tärkeitä kompetensseja aktiivisen kansalaisuuden saavuttamiseksi. (Veldhuis, 2003).

Esimerkiksi asuinalueen talkootoiminta, yhteisöjen välinen yhteistyö, sekä kaikki yhteisöllisyyttä edistävät toimintamuodot ovat tärkeitä kompetensseja sosiaalisuuden edistämiseksi. Sosiaalinen vuorovaikutus lisää tietoisuutta sosiaalisista kysymyksistä. Yksilö tai yhteisö tutustuu muihin väestöryhmiin ja tulee myös itse tutuksi.

Taloudellinen ulottuvuus:

Taloudellisella ulottuvuudella viitataan yksilön tai yhteisön varainhankintaan ja taloudelliseen toimeentuloon ja riippumattomuuteen. Taloudelliset taidot, esimerkiksi työhaussa tai varainhankinta yhdistyksillä ovat olennaisia taitoja aktiivista kansalaisuutta tavoitellessa (Veldhuis, 2003). Näillä kompetensseilla yhteisö takaa

itsenäisyytensä sekä ylläpitää ja laajentaa toimintaansa ja vahvistaa asemansa yhteiskunnassa.

Poliittinen ulottuvuus:

Poliittinen kansalaisuus on perinteisin aktiivisen kansalaisuuden miellelyhtymistä. Poliittisen kansalaisuuden merkitys ei ole vähentynyt, vaikka kiinnostus sitä kohtaan onkin vähentynyt. (Harju, artikkeli 2015).

Poliittisen toiminnan muotoja ovat esimerkiksi äänestäminen, lobbaustoiminta ja yhteistyö viranomaistahojen kanssa. Tässä toiminnassa poliittisen järjestelmän tunteminen ja demokraattisten asenteiden ja osallistumisen taitojen hallitseminen ovat tärkeitä kompetensseja. Poliittisella ulottuvuudella viitataan siis poliittisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä yhteisön asioiden ajamiseen edustuksellisen demokratian ja suoran osallistumisen ja vaikuttamisen keinoilla.

Alla olevassa kuvassa (kuva 3) on hahmotettu Veldhuisin lähestymistapaa, jossa hän vertaa aktiivista kansalaisuutta tuoliin. Aktiivisen kansalaisuuden tuolin neljä jalkaa ovat henkiskulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen ja poliittinen. Aktiivisen toimijan aseman saavuttaminen edellyttää kompetenssien tasapainoa.

Kuva 3. Veldhuisin kuvaus aktiivisen kansalaisuuden saavuttamisen edellytyksistä.

Alla oleva kuvio (kuva 4) esittää hyvin yhteisön toimintaa, joka pohjautuu yhden toiminnan varalle. Esimerkiksi jos toiminta perustuu ainoastaan kulttuurin harjoittamiseen eikä muita toiminnan muotoja ole riittävästi huomioitu, toimintaan syntyy epätasapaino. Yhdistys jolla on laajentuva toiminta ja kasvava jäsenmäärä laadukkaan ja tarpeellisen kulttuuritoimintansa ansiosta, mutta ei panosta varainhankintaan ja taloudellisten tekijöiden hoitamiseen, tulee vääjäämättä kohtaamaan haasteita koko toiminnassa resurssien puutteen takia. Sama koskee sosiaalisten ja poliittisten toimintojen ylläpitämistä. Järjestöt ovat resursseiltaan rajallisia, joten verkostoitumisen kautta voidaan kasvattaa voimavaroja, ennen kaikkea henkisiä (Harju 2004, 86).

Kuva 4. Aktiivisen kansalaisuuden tuoli on epätasapainossa, kun kaikkia toiminnan muotoja (henkiskulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen, poliittinen) ei oteta huomioon tasapuolisesti.

5. HAASTATTELUJEN TULOKSET

5.1. Yhdistysten integroituminen yhteiskuntaan

Haastattelujen perusteella Turun islamilaiset yhteisöt ovat sopeutuneet valtaväestön perusarvomaailmaan ja omaksuneet kolmannen sektorin toimintatapoja, sekä perustaneet yhdistyksiä, joiden avulla tuottavat palveluita jäsenilleen. He ylläpitävät omaa kulttuuria, sekä pyrkivät vuorovaikutukseen valtaväestön ja muiden ympäröivien kulttuuriryhmien kanssa.

Alla olevassa kuvassa (Kuva 5) näkyy Turun muslimiyhdistysten asema Berryn akkulturaation nelikenttämallissa. Tässä he ovat onnistuneet sopeutumaan ympäröivään kulttuuriin, arvoihin ja omaksuneet sen toimintatapoja, samalla kun ovat säilyttäneet omaa kulttuuria ja harjoittavat uskontoaan.

	KYLLÄ	oman kulttuurin säilyttäminen	EI
KYLLÄ	INTEGRAATIO		ASSIMILAATIO
Ympäröivän kulttuurin omaksuminen			
EI	SEPARAATIO		MARGINALISAATIO

Kuva 5. Turun muslimiyhdistysten asemoituminen akkulturaation nelikenttämallissa.

Tutkimuksen aineiston mukaan voi todeta, että akkulturaatio on toteutunut näiden yhdistysten kohdalla nykyisen kotouttamispolitiikan tavoitteiden mukaisesti. Muslimiyhteisöt ovat luoneet toimivan organisaatorakenteen ja nostattaneet keskustelua muslimien tarpeista yhteiskunnassa ja miten niitä on otettava huomioon integraation edistämiseksi.

On selvää, että muslimeista on kasvamassa yksi Suomen merkittävimmistä uskonnollisista vähemmistöistä. Muslimiväestön sukupolvistuminen ja kasvava nuoriso sekä mahdollinen tuleva maahanmuutto pitävät jatkonäkymät hyvin avoimina. Ne lisäävät tarvetta kehittää muslimiyhteisöjen asioita ajavien järjestöjen valmiuksia ja kompetensseja vastata tämän kehityksen tuomiin tarpeisiin.

Yli kahdenkymmenen vuoden muotoutumisen myötä yhdistystoiminta on kehittynyt siinäkin mielessä, että osassa yhdistyksissä hallitukset ja aktiivitoimijat eivät ole enää keski-ikäisiä, ensimmäisen polven maahanmuuttajamiehiä, jotka dominoivat toimintaa, vaan toiminnassa on mukana hyvin aktiivisesti myös toisen polven nuoria miehiä ja naisia. Uusi sukupolvi ymmärtää median tärkeyden vuorovaikutuskanavana ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja osa yhdistyksistä on perustanut verkkosivuja tai sosiaalisen median kanavia. Muslimiväestön kasvun myötä yhdistyksien toimintatehtävät ovat laajentuneet. Kotouttamistoiminnan merkitys korostuu entisestään.

5.2. Nykyinen kotouttamistoiminta

Monimuotoiseen uskonnollisten yhteisöjen joukkoon mahtuu erilaisia tapoja edistää kotoutumista. Joissakin yhdistyksissä kotoutumisen edistäminen voi olla tarkasti määritelty omaksi toimialakseen, mutta useimmissa yhteisöissä kotoutumisen edistäminen tapahtuu arjessa auttamisena ja ilman erityisiä strategisia tavoitteita kotoutumisen edistämiseksi.

Kaikilla yhdistyksillä lukee kuitenkin yhdistyksen perustamissäännöissä että yhdistys tekee kotouttavaa työtä. Tämä voi johtua siitä, että yhdistyksen sääntöjä laadittaessa käytetään apuna patentti- ja rekisterihallituksen valmiita sääntöjä, joissa kyseinen kohta on sisällytettyinä, kun kyseessä on maahanmuuttaja yhdistys tai uskonnollinen yhdyskunta.

Yleisin kotoutumista edistävä toimintamuoto on uskonnon harjoittaminen. Yhdistykset tarjoavat jäsenilleen mahdollisuuden suorittaa päivittäiset rukoukset toimitiloissaan, ja järjestävät erilaisia kulttuurisia ja uskonnollisia juhlia.

Yhdistykset mainitsivat haastattelussa kotouttamista edistäviksi toimenpiteiksi myös seuraavia toimintamuotoja:

- Äidinkielen ja Koraanin opetustoiminta lapsille ja aikuisille
- Vierailuja vastaanottokeskuksessa ja maahanmuuttajien neuvominen ja ohjaaminen arjen asioissa
- Vierailuja yhteisön sairaiden ja yksinäisten ihmisten luona. Arjen asioissa auttaminen ja seuran tarjoaminen
- Avioituminen ja perheasiat
- Perjantapäivien rukouksissa ja saarnoissa imaamit puhuvat usein kotoutumisesta ja kielen oppimisen tärkeydestä, sekä Suomen lain kunnioittamisesta ja sen noudattamisen merkityksestä.
- Järjestävät jäsenilleen vaihtoehtoista vapaa-ajan toimintaa, kuten uintivuoroja miehille ja naisille, leirejä lapsille ja retkiä perheille.

Haastattelujen perusteella yhdistyksillä on monenlaista kotouttavaa toimintaa. Erityisenä huomiona on, että ne eivät kirjaa kyseisiä toimintoja järjestönsä toimintastrategioihin ja -suunnitelmiin tai toimintaraportteihin, vaan pitävät niitä kaverityönä ja apuna. Tämän takia ne jäänevät viranomaistahoilta havaitsematta.

5.3. Yhteistyö muiden kansalaisyhdistysten ja viranomaistahojen kanssa

Muiden toimijoiden ja tahojen kanssa tehty yhteistyö vaihteli haastateltujen yhdistysten välillä. Eniten yhteistyötä tehtiin muiden islamilaisten yhdistysten kanssa, kuten yhteisten rukousaikataulujen, ramadan paastokuukauden kalenterin laatiminen ja ramadan kuukauden päätösjuhlan ”Eid” -tilaisuuden järjestäminen.

Yhteistyö kantaväestön yhdistysten kanssa oli hyvin vähäistä. Toisaalta monella yhdistyksellä oli yhteistyötä vastaanottokeskuksen, vankilan ja turvakodin kanssa, joihin he järjestivät satunnaisia vierailuja. Yhdistykset vastaanottavat rukoushuoneissaan koulujen ja oppilaitosten vierailuryhmiä.

Haastatteluun osallistuneilla yhdistyksillä ei ollut varsinaista sopimusyhteistyötä Turun kaupungin tai sen toimialojen kanssa. Kaikki ilmoittivat, että ovat halukkaita yhteistyöhön kunnan ja muiden kantaväestön järjestöjen kanssa.

Syynä siihen, että laajempaa yhteistyötä ei ole vielä syntynyt johtuneet siitä, että toiminta on keskittynyt enemmän yhteisön sisäisten uskonnon harjoittamisen ja kulttuurin ylläpitämisen perustarpeiden hoitamiseen. Tästä samasta syystä kotouttamistoiminnan säännöllisyys, monimuotoisuus ja laajuus vaihtelevat yhdistysten välillä. Järjestäytymistaso ja ammattimainen toimintatapa on osalla yhdistyksistä jo niin kehittynyt, että laajempi yhteistyö olisi hyvin mahdollinen.

5.4. Yhdistysten haasteet ja tarpeet

Maahanmuuttajiin liittyvistä haasteista on tehty paljon tutkimusta. Muslimivähemmistön kannalta, erityisesti uskontoon liittyviä ja osin jo pitkäkestoisimpia haasteita ovat olleet islamilaisten hautausmaiden puute sekä terveydenhuoltoon (mm. poikien ympärileikkaus, eri sukupuolta oleva henkilökunta) ja koulutukseen (mm. islamin opetus ja uskonnon huomiointi koulussa) liittyvät kysymykset (Martikainen 2008, 70).

Opinnäytetyön haastattelujen perusteella yhdistyksillä oli lähes samat haasteet toiminnassaan. Muslimeille tarkoitetun hautausmaan puuttuminen Turusta oli kaikilla yhteinen huoli. Nykyinen muslimiille tarkoitettu hautausmaa on täysi eikä sinne voi enää haudata lisää. Uuden hautausmaan löytäminen on osoittautunut vaikeaksi.

Toisena merkittävänä haasteena nousi esiin moskeijoiden vuokran maksaminen ja tilan kulujen kattaminen. Turun islamilaisille yhdistyksille oma toimitila on välttämätön toiminnan edellytys. Rukoushuone on kaikilla yhdistyksillä toiminnan perustana, jossa he tarjoavat jäsenilleen mahdollisuuden harjoittaa uskontoansa ja järjestää uskonnollisia ja kulttuurisia tilaisuuksia. Rukoushuoneilla on myös tärkeä sosiaalinen merkitys. Jäsenet tapaavat toisiaan säännöllisesti, vaihtavat kuulumisia ja auttavat toisiaan arjen asioissa. Suurin osa kotouttamistoiminnasta tapahtuu näissä tiloissa.

Kolmas yhteinen haaste on yhdistyksen tehtävien kasaantuminen muutamalle henkilölle. Tämä on yleisesti tiedostettu haaste järjestötoiminnassa. Kyseisen haasteen vakavuus vaihtelee kuitenkin yhdistyksestä toiseen. Yhdistykset ilmoittivat, että heillä on liian vähän aktiivijäseniä eikä ole resursseja palkata työntekijää hoitamaan yhdistyksen asioita. Tehtäviä hoitaa pääasiassa vain muutama henkilö. Tämä on johtanut toiminnan henkilöitymiseen ja erittäin hitaaseen kehittymiseen.

Neljäntenä on julkisen sektorin tarjoamien palveluiden saatavuuteen ja niiden käyttöön liittyvät haasteet. Koulujen tarjoaman islamin opetuksen laatua halutaan kehittää (lähinnä käytännön järjestelyt ja sopivien opettajien puute), sekä parempi lasten uskonnon huomioiminen koulumaailmassa (mm. liikuntatunneilla ja halal-lihan tarjoaminen).

Terveys- ja sosiaalipalveluiden käyttöön liittyviä haasteita ovat muun muassa poikien ympärileikkaus ja saman sukupuolen palvelu- ja hoitohenkilökunnan saaminen.

Kaikki yhdistykset tiedostavat, että osaamisensa kolmannen sektorin toiminnasta on vähäistä. He kaipaavat koulutuksia yhdistysten toiminnasta ja sen kehittämistä, sekä tietoa rahoituskanavista. Yhdistykset tarvitsevat tukea rahoituksen haussa.

6. YHDISTYSTEN ASEMA JA KOMPETENSSIT

6.1. Uskonto ja kotoutuminen

Kuten edellä mainittiin, yleisin kotoutumista edistävä toimintamuoto Turun muslimiyhteisön yhdistyksillä on uskonnon harjoittaminen. Lisäksi erilaiset opetus- ja kulttuuritapahtumat ovat yleinen ja säännöllinen kotoutumista edistävä toimintamuoto.

Uskonnollinen toiminta siihen liittyvine tapoineen rytmittää arkea ja voi tukea maahanmuuttajaa monin tavoin. Mahdollisuus oman uskonnon harjoittamiseen ja kulttuurin ylläpitäminen lisäävät maahanmuuttajan itsetietoisuutta ja itsevarmuutta, mikä osaltaan pehmentää uuteen yhteiskuntaan ja ympäristöön asettautumiseen liittyviä haasteita. (Timonen 2014).

Suomen muslimiyhteisö on määrältään suhteellisen pieni esimerkiksi Ruotsiin tai Tanskaan verrattuna, mutta etnisyydeltään hyvin kirjava. Uskonto toimii erilaisten etnisten yhteisöjen kokoajana ja yhdistävänä tekijänä. Kunnan ja uskonnollisten yhdistysten välinen yhteistyö korostuu entisestään. Laajan ja kollektiivisen kotouttamistoiminnan saavuttamisen edellytyksenä on maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten tavoittaminen ja heidän tarpeiden huomioiminen.

6.2. Moskeijoiden rooli

Yhteisöön kuulumisen on yksi ihmisenä olemisen keskeisimmistä tarpeista. Ihminen on sosiaalinen olento, joka voi elää vain suhteessa toisiin ihmisiin. Minuus laajenee meiksi samoin ajattelevien yhteisössä. (Harju 2003).

Aaro Harjun mukaan ilman yhteisöjä yksilön kehitys ei olisi mahdollista. Yhteisöt tarjoavat siis perustan maahanmuuttajille kotiutua osaksi koko Suomen yhteiskuntaa heidän omien arvojen pohjalta ja ilman niitä täysivaltainen kotiutuminen olisi epätodennäköistä.

Hengellisen statuksen lisäksi moskeijoilla on merkittävä sosiaalinen ja yhteisöllinen merkitys. Moskeijat ovat usein ensimmäisiä paikkoja, joihin uusi muslimi-maahanmuuttaja suuntaa kysymään neuvoa ja tukea arkihaasteisiin omalla äidinkielellään. (Martikainen 2011). Moskeijat ovat muslimien kokoontumispaikkoja. Ne ovat tärkeitä verkostoitumispaikkoja myös maallistuneille tai ns. ei-harjoittaville muslimeille, jotka eivät välttämättä käy siellä säännöllisesti tai eivät rekisteröidy yhdistyksen jäseniksi. Usein verkostoitumispaikan lisäksi he tarvitsevat sen tarjoamia palveluita, kuten avioliiton solmiminen, neuvoa poikien ympärileikkaukseen, sekä vainajanpesu- ja hautauskysymyksissä.

Vaikka tutkimusten mukaan Suomessa asuvista muslimeista vain 10–15 % on rekisteröitynyt uskonnollisiin yhdyskuntiin, yhdyskuntien palvelujen käyttäjien määrä on paljon suurempi. Toinen merkittävä asia on moskeijoiden kävijämäärät ja niiden toiminnan säännöllisyys. Vaikka kaikki Turun muslimiyhdistysten ja moskeijoiden toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, niin heidän säännölliset kävijämäärät ovat maahanmuuttajayhdistysten kohdalla suurimmat ja jopa ylittävät monien kantaväestön hengellis-kulttuurijärjestöjen kävijämäärät.

Moskeijoiden viikoittaiseen toimintaan kuuluu perjantairukous (arabiaksi *Yawm al-Jumua*, kokoontumispäivä). Perjantai on yhteisrukouksen päivä ja sillä on erityinen uskonnollinen ja sosiaalinen merkitys muslimille. Perjantaiset yhteisrukoukset kokoavat satoja muslimeja Turun eri moskeijoihin ja rukoushuoneisiin. Se voi muistuttaa sapattia tai sunnuntaita juutalaisuudessa ja kristinuskossa.

Yhteisöllisyys ja yhteisön kokoontuminen on olennainen osa islamin uskonnossa. Ramadanin paastokuukausi, (eli vuotuinen hengellinen kuukausi, jonka aikana muslimit syövät vain auringonlaskun ja aamuhämärän välisenä aikana) on aika, jolloin yhteisöllisyys korostuu ja moskeijoissa kokoonnutaan iltaisin paaston rikkomiseen. Ramadanin aikana muslimit vierailevat useammin toistensa luona, tarjoavat apua toisilleen ja pitävät huolta yhteisön heikko-osaisista muita kuukausia enemmän, sillä islamin mukaan ramadanin aikana hyvän tekemisen ja toisten auttamisen palkkio on moninkertainen.

Toiset isot vuotuiset tapahtumat ovat Eid juhlat. Eid tarkoittaa "juhailoa tai onnen paluuta". Ensin on ramadan paaston päätösjuhla "*Eid al-Fitr*" ja siitä noin kahden kuukauden kuluttua vietetään "*Eid al-Adha*" pyhiinvaellusmatkan "Hajjin" jälkeen. Eid juhlissa muslimi yhteisö kokoontuu suorittamaan Ei-rukouksen ja kuulemaan imaamin puheen, jonka jälkeen juhla jatkuu muiden yhteisön jäsenten ja perheen kanssa. (islamopas.com 2015).

Moskeijoiden päivittäinen aukiolo ja avoimuus kaikille turkulaisille muslimeille taustakulttuurista tai uskonnollisesta oppikunnasta riippumatta, sekä usein toistuvat tilaisuudet ja juhlat, ovat merkittävä voimavara, jota voisi hyödyntää tehokkaammin kotouttamistoiminnassa. Muun muassa kuntalaisten kuulemistilaisuuksina, joissa voi tutustua yhteisön tarpeisiin, sekä suorina tiedottamiskanavina kunnan palveluista ja säädöksistä.

6.3. Yhdyskunnat aktiivisen kansalaisuuden edistäjinä

Turun islamilaiset yhdistykset ja yhdyskunnat ovat, säännöllisen ja runsaan toimintansa ansiosta, aktiivisia toimijoita ja heillä on laaja ja tiivis yhteys Turun maahanmuuttajiin sekä jäsenistönsä vahva luottamus.

Yhdistysten kyky tarjota jäsenilleen monipuolisia palveluita, kotouttamistoimintaa mukaan lukien (heille tärkeänä toimintamuotona) riippuu siitä, miten hyvin yhdistyksillä on edellytyksiä vastata toiminnan haasteisiin.

Tarkastelen seuraavaksi Turun islamilaisten yhdistysten toimintaa käyttäen Veldhuisin aktiivisen kansalaisuuden kompetensseja sekä Harjun näkökulmaa järjestöjen kehittämisessä.

Tutkimuksen aineiston perusteella voidaan todeta, että yhdistyksien vallitsevimpia toimintamuotoja ovat henkis-kulttuuriset aktiviteetit. Aktiviteetteihin kuuluu muun muassa oman kielen, kulttuurin ja uskonnon opetus, sekä kulttuuristen ja hengellisten tilaisuuksien järjestäminen. Tällaiset aktiviteetit koituvat suoraan yhdistyksien ja

niiden jäsenten hyväksi, mutta myös välillisesti koko yhteiskunnan yhteiseksi parhaaksi kotoutumisen perustana ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen edistäjänä.

Aineiston tulokset näyttivät, että tarve yhdistysten perustamiselle on ollut kulttuurin ja uskonnon harjoittaminen. Tämä toimintamuoto on kehittynyt ja laajentunut vuosien mittaan Turun muslimiyhteisön kasvaessa, mutta muut toimintamuodot, kuten sosiaalinen, taloudellinen tai poliittinen puoli eivät ole kehittyneet samalle tasolle. Pelkästään kulttuurinen ja hengellinen toimintapuoli ei riitä laajan ja kokonaisvaltaisen kotouttamistoiminnan saavuttamiseksi. Toiminnan yksipuolisuus tuo myös haasteita toiminnan ylläpitämiseen yhteisön kasvaessa ja toimintatehtävien laajetessa. Kuten Veldhuis (2003) toteaa, jos toiminta perustuu ainoastaan kulttuurin harjoittamiseen ja muut toiminnan muodot eivät ole riittävästi huomioitu, näin ollen toimintaan syntyy epätasapaino.

Toiminnan laajetessa myös taloudelliset kulut kasvavat ja yhdistys kaipaa lisää rahoitusta. Yhdistyksillä, joilla ei ole omaa rahoitusta ja nojautuvat kokonaan valtion tai kuntien avustuksiin toimintansa rahoituksessa eivät kykene ylläpitämään toimintaansa. Myös Harju (2004) toteaa, että yhdistys jolla on laajentuva toiminta ja kasvava jäsenmäärä laadukkaan ja tarpeellisen kulttuuritoimintansa ansiosta, mutta ei panosta varainhankintaan ja taloudellisten tekijöiden hoitamiseen, tulee vääjäämättä kohtaamaan haasteita koko toiminnassa resurssien puutteen takia.

Aineiston perusteella voidaan todeta, että yhdistykset kohtaavat suuria haasteita toimintansa rahoituksessa, etenkin toimitilojensa vuokrakuluissa.

Aineistoa tarkasteltaessa voimme todeta taloudellisesta ulottuvuudesta sen, että yhdistykset rahoittavat toimintansa kokonaan itse, muun muassa jäsenmaksujen ja lahjoitusten avulla. Yhdistykset rahoittavat itse toimintaansa, sillä eivät osaa hyödyntää valtion ja kuntien tai EU:n rahastojen tarjoamia tukia.

Suoraan yhdistysten harjoittamaan uskonnolliseen toimintaan ei löydy tukikanavia, mutta yhdistysten muuhun harjoitettavaan toimintaan, kuten kotoutus- ja opetustoimintaan olisi saatavilla tukea eri lähteistä. He eivät kuitenkaan osaa niitä

hakea heikon kielitaidon ja vähäisen järjestötoimintaosaamisen sekä hakuprosessia hankaloittavan byrokratian takia. Veldhuis (2003) painottaa juuri taloudellisten taitojen tärkeyttä, sillä niillä taidoilla yhteisö ylläpitää ja laajentaa toimintaansa ja vahvistaa asemaansa.

Tarkasteltaessa sosiaalista ulottuvuutta voidaan todeta aineiston perusteella, että verkostoituminen ja yhteistyö muiden kuin muslimiyhdistysten kanssa ovat vähäistä. Verkostoituminen on yksi tärkeä osa sosiaalista ulottuvuutta. Osa yhdistyksistä on osallistunut aiempina vuosina esimerkiksi YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärryksen viikon aikana järjestettyyn ”avoimien ovien” toimintaan tai muihin uskontojen välisen dialogin tilaisuuksiin. Puutteena on ollut se, että laajempaa yhteistyötä paikallisten yhdistysten kanssa, osana suunniteltua kotouttavaa toimintaa, yhdistyksillä ei ole ollut. Veldhuis (2003) nostaa esille sosiaalisen ulottuvuuden viittaamalla kansalaisten ja yhteisöjen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen. Hänen mukaan sosiaalisten taitojen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen ovat tärkeitä kompetensseja aktiivisen kansalaisuuden saavuttamisessa.

Yhdistyksien kehittämiseksi on niiden panostettava toimintansa näkyvyyteen. Vaikka toiminta ei ole katukuvassa näkyvää, se on silti erittäin tärkeää ja sitä on tuettava sekä sille on saatava enemmän näkyvyyttä ja julkisuutta. Esimerkkinä on haastatteluissa mainittu yhdistysten omien verkkosivujen tarpeellisuus. Suomenkieliset verkkosivut olisivat tehokas vuorovaikutuskanava, jonka kautta yhdistykset voivat tiedottaa toiminnastaan ja heihin olisi helpompi tutustua sekä lähestyä sen kautta.

Tutkimukseni aineiston perusteella poliittinen ulottuvuus ilmenee yhdistyksissä heikosti, sillä poliittinen osallistuminen ja edustuksellisen demokratian kautta vaikuttaminen on vielä yhdistyksille vierasta. Osa yhdistyksien jäsenistä on aktiivisia poliittisia toimijoita, mutta yhdistyksinä ne eivät tee yhteistyötä poliittisten puolueiden kanssa. Samaten yhteistyö kunnan toimialojen kanssa, jota voi laskea myös vaikuttamiskeinona, on vielä vähäistä ja jokseenkin tuntematonta toimintakenttää.

Kuten aiemmin mainittiin muslimiyhteisöjen akkulturaatiota tarkasteltaessa, muslimiyhteisöt ovat luoneet organisaatorakenteen ja nostattaneet keskustelua muslimien tarpeista, mutta näiden kysymysten eteenpäin ajaminen ja osallistuminen ratkaisujen löytämiseksi on osoittautunut hankalaksi. Syynä siihen, että toiminta on jatkunut pitkään hyvin yksipuolisena eikä laajempaa yhteistyötä ole vielä syntynyt niin paikallisyhdistysten kuin viranomaistahojen kanssa johtuu siitä, että tähän asti toiminta on keskittynyt yhteisön sisäisen perustoiminnan hoitamiseen. Haastattelujen perusteella yhdistykset kohtaavat edelleen haasteita perustoimintansa ylläpitämisessä ja jäsenistönsä välttämättömien tarpeiden hoitamisessa.

Huomattavina esteinä yhteistyön kehittämiseen ovat aikaisemmin mainitut yhdistyksien haasteet toiminnassa. Näitä ovat muun muassa hautausmaa, tilojen puute, tilojen vuokra- ja ylläpitokulut, työntekijän puute, vapaaehtoisuuteen perustuvan toiminnan henkilöresurssien vähäisyys, osittain tästä edellisestä johtuva julkisen sektorin tarjoamien palveluiden saatavuuteen ja käyttöön liittyvät haasteet, mukaan lukien rahoituksen hakeminen. Nämä ratkaisemattomat ongelmat ovat olleet esteenä yhdistystoiminnan kehittymiselle ja edistymiselle. Nämä ratkaisemattomat ongelmat ovat vieneet resursseja, voimavaroja ja huomiota keskittymästä muihin toimintamuotoihin.

Haastattelujen perusteella osalla yhdistyksistä oli varovainen suhtautumistapa viranomaistahoihin ja muihin paikallisiin ja valtakunnallisiin kattojärjestöihin. Tämä tekijä on vaikuttanut toiminnan epätasapainoiseen kehitykseen niin sosiaalisessa, taloudellisessa kuin poliittisessä ja viranomaisvälisessä yhteistyössä. Miltei kaikki yhdistyksien aktiivitoimijat ovat maahanmuuttajataustaisia ja muualta Suomeen muuttaneita. Osalla heistä on kokemusta aiemmasta yhteistyöstä kattojärjestöjen tai viranomaistahojen kanssa, jotka ovat olleet poliittisesti manipuloituja. Näin ollen he haluavat pysyä itsenäisinä toiminnassaan.

Muslimiyhdistykset kokevat paineita yhteiskunnalta ja medialta viime vuosina esille nousseiden turvallisuuskysymysten ja radikalismikeskustelun vuoksi. Niille on siirretty enemmän vastuuta, kuin mitä he voivat kantaa. Tämä puolestaan ei ole rohkaissut yhdistyksiä olemaan esillä ja tuomaan toimintaansa näkyvämmäksi. Viranomaistoimijoiden taholta aloitteellisuus luottamuksen rakentamisessa näiden

toimijoiden kanssa on tärkeä toiminnan kehittämisen ja yhteistyön edistämisen kannalta.

7. KUNNAN YHTEISTYÖ ISLAMILAISTEN YHTEISÖJEN KANSSA

Kunnilla ja järjestöillä on lukuisia yhteisiä tavoitteita, vaikka keinot ovat erilaiset. (Möttönen 2005). Jotta Turun islamilaiset yhdistykset toimisivat kunnan kotouttamispalveluiden täydentäjinä ja yhteistyökumppaneina kotouttavassa toiminnassa on panostettava heidän järjestötoiminnan tieto-osaamisen ja toiminnan monipuolisuuden kehittämiseksi.

Järjestön toiminnan kehittäminen on monihaasteinen tehtävä. Järjestössä ei ole helppoa määritellä sitä, mihin pyritään, mitä tehdään ja mihin keskitytään. Hoidettavia asioita on monia. Mukanaolijoiden intressit vaihtelevat ja sitoutuminen toimintaan on erilaista. Toimijoiden ammattitaidossa on suuria eroja (Harju 2004, 27).

Järjestön kehittämisessä kyse on kokonaisuuden kehittämisestä. Siihen kuuluu nykytilan analysointi, mission ja vision määrittäminen, strategian päättäminen ja realistisen toiminta- ja taloussuunnitelman laatiminen. Näihin kuuluu järjestörakenteen kehittäminen, verkostoituminen ja toimintatapojen uudistaminen. Tutkimuksen kohderyhmän yhdistysten toiminta on eritasoista ja yhdistysten kehitys on erivaiheissa, joten niin järjestöjen kehittäminen kuin mahdollinen yhteistyö on tehtävä yhdistyskohtaisesti.

Näiden haasteiden vastaamiseen voidaan hyödyntää ”kulttuuritulkki-mallia”, jota on käytetty isoissa organisaatioissa keinona kehittää yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Kulttuuritulkit toimivat siltana ison organisaation ja sen sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden välillä (Tässä tapauksessa Turun kaupunki ja Turun islamilaiset yhdistykset). Parhaassa tapauksessa kustakin yhdistyksestä löytyisi pätevä henkilö kulttuuritulkin tehtävään.

7.1. Kulttuuritulkin toiminta

Kulttuuritulkin toiminta ja tehtävät vaihtelevat kehittämis- ja yhteistyön tavoitteiden mukaan. Kulttuuritulkki on henkilö, joka voi toimia kouluttajana, omakielisenä ohjaajana, tiedon välittäjänä ja palveluneuvojana, sekä emotionaalisenä tukena ja luottamuksen vahvistajana osapuolten välillä.

Kulttuuritulkki tuntee sekä suomalaisen että islamilaisen kulttuurin ja kohdeyhteisön erityispiirteet. Tuntee kotouttamistoiminnan, yhdistystoiminnan sekä yhdistyksensä tai edustamansa yhteisön tarpeita ja voimavaroja.

Kulttuuritulkillä on tärkeä rooli tiedon välittäjänä niin yhdistykselle järjestönä kuin jäsenistölle yksilöinä. Kulttuuritulkillä tulee olla tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä sekä tiedonhankintakykyä. Kulttuuritulkki ei voi tietää yksityiskohtaisesti kaikista kotouttamispalveluista ja suomalaisesta kulttuurista, mutta hän osaa tarvittaessa hankkia ja välittää selkeää tietoa asiakkaalle sekä ohjata tarvittavan palvelun piiriin. Kulttuuritulkin asiakkaat eivät aina tiedä mitä kysyä, koska he eivät tunne järjestelmää. Kulttuuritulkin onkin osattava kussakin tilanteessa tuoda tärkeimmät palveluihin liittyvät asiat esille (Heino, Kärmeniemi, Viestilä 2014, 21–22).

Kulttuuritulkki siis tukee kohdeyhteisön jäseniä ohjaajana ja neuvojana, sekä yhdistystä järjestötoimintansa kehittämisessä, muun muassa toiminnan suunnittelussa, rahoituksessa ja avustusten haussa sekä tiedottamisessa. Yhteisön jäsenenä kulttuuritulkillä on keskeinen rooli luottamuksen ja sujuvan kommunikoinnin rakentamisessa viranomaistahojen ja muiden kansalaistoimijoiden kanssa.

7.2. Yhdistysten voimavarat

Tutkimuksen tuloksissa on kuvailtu moskeijoiden roolia sosiaalisena kohtaamispaikkana hengellisen statuksen lisäksi. Moskeijoihin on matala kynnys mennä ja kysyä neuvoa. Yhdistyksien ja jäsenistön välillä on vahva luottamus ja se on hyvä lähtökohta yhdistysten ja kunnan välisen yhteistyön kehittämiseksi.

Toinen merkittävä asia on moskeijoiden kävijämäärät ja niiden toiminnan säännöllisyys. Moskeijoiden päivittäinen aukiolo ja avoimuus, sekä usein toistuvat tilaisuudet ja juhlat ovat merkittävä toimintamahdollisuus, jota voisi hyödyntää

tehokkaammin kotouttamistoiminnassa. Kunnankohdalla tämän voi hyödyntää tiedottamisessa, sekä kuntalaisten kuulemistilaisuuksina.

Yhdistysten suora kosketus jäseniin ja laaja kielitaito ovat tärkeä osaaminen. Yhdistykset ovat aina ajan tasalla jäseniensä tarpeista ja voivat tarjota neuvoa ja ohjeita omalla äidinkielellään.

Yllä mainitut voimavarat ovat tärkeitä lähtökohtia yhteistyölle. Kulttuuritulkki-toimintamallin avulla näitä voimavaroja käyttäen voi vahvistaa nykyistä kotouttamistoimintaa, sekä kehittää uusia toimintamuotoja, omakohtaisesti kullekin yhdistykselle tarpeensa ja toimintaedellytyksiensä mukaan.

8. YHTEENVETO

Turun islamilaisissa yhteisöissä akkulturaatio on tapahtunut Suomen kotouttamispolitiikan tavoitteiden mukaisesti. Turun islamilaiset yhteisöt ovat sopeutuneet valtaväestön perusarvomailmaan ja omaksuneet kolmannen sektorin toimintatapoja, sekä perustaneet yhdistyksiä, joitten avulla tuottavat palveluita jäsenilleen.

Kotouttamistoiminta on osa Turun islamilaisten yhdistysten toimintaa ja sen toteuttamismuoto vaihtelee eri yhdistysten välillä. Joissakin yhdistyksissä kotoutumisen edistäminen voi olla tarkasti määritelty omaksi toimialakseen, mutta useimmissa yhteisöissä kotoutumisen edistäminen tapahtuu arjessa auttamisena ja ilman erityisiä strategisia tavoitteita.

Yleisin kotoutumista edistävä toimintamuoto on uskonnon harjoittaminen. Yhdistykset tarjoavat jäsenilleen mahdollisuuden suorittaa päivittäiset rukoukset toimitiloissaan, ja järjestävät erilaisia kulttuurisia ja uskonnollisia juhlia. Uskonto merkitsee arvojensa kautta pysyvyyttä muutoksen keskellä. Moskeijalla on merkittävä rooli kuuluvuuden tunteen aikaansaamiseksi.

Täysivaltainen kotoutuminen ja aktiivisen kansalaisuuden toteutuminen vaatii kuitenkin laajempaa kokonaisuutta ja monipuolisempaa toimintaa, kuin vain henkis-kulttuurinen toiminta. Henkis-kulttuurisen toiminnan lisäksi on otettava huomioon sosiaalinen, taloudellinen ja poliittinen toiminta, niin yksilön, kuin yhdistyksen toiminnassa.

Turun islamilaisten yhdistysten toiminta on jatkunut pitkään hyvin yksipuolisena eikä laajempaa toimintaa tai yhteistyötä ole vielä syntynyt. Haastattelujen perusteella yhdistykset kohtaavat suuria haasteita perustoimintansa ylläpitämisessä ja jäsenistönsä välttämättömien tarpeiden hoitamisessa.

Kunnalla ja kyseisillä järjestöillä on lukuisia yhteisiä tavoitteita, vaikka keinot ovat erilaiset. Jotta Turun islamilaiset yhdistykset toimisivat kunnan kotouttamispalveluiden täydentäjinä ja yhteistyökumppaneina kotouttavassa toiminnassa on panostettava heidän järjestötoiminnan tieto-osaamisen ja toiminnan monipuolisuuden kehittämiseksi.

Yhdistyksillä on tärkeitä voimavaroja, joita kunta voi hyödyntää kotouttamistoiminnassaan, muun muassa, yhdistysten toiminnan säännöllisyys, suora ja matalakynnyksinen vuorovaikutus jäseniin, monipuolinen kielitaito, sekä jäsenistön luottamus.

Laaja ja ammattimainen yhteistyö kaikkien yhdistysten kanssa vaatii merkittävää kehitystä heidän organisaatiollisessa toiminnassa. Esimerkiksi tulostavoitteellisessa yhteistyössä ei voi nojata kokonaan vapaaehtoisuuteen, vaan yhdistyksiä on tuettava saamaan työntekijöitä, joitten tehtävä on kehittää yhdistystä, tuottaa palveluita ja rakentaa yhteistyötä kunnan toimialojen sekä muiden järjestöjen kanssa.

Onnistuneen yhteistyön kulmakiveksi on määriteltävä yhteistyön tarve eri yhteistyötahojen välillä. Yhteistyökumppaneilla on oltava selkeästi yhteiset päämäärät ja tavoitteet. Yhteistyön yleisissä käytännöissä on otettava huomioon mahdollisia häiriötekijöitä kuten:

- Tiedon puute ja heikko tiedonvälitys
- Yhdistysten vähäiset resurssit (talous, tieto, aika ja henkilöresurssit)
- Yhdistysten vakiintumattomuus, lyhytikäisyys ja epävarmuus toiminnan jatkuvuudesta
- Yhdistysten keskinäiset ristiriidat ja kyvyttömyys tunnistaa yhteisiä intressejä ja identiteettejä
- Yhdistysten toimintojen päällekkäisyydet; viranomaisten on vaikeaa valita kenen kanssa tehdä yhteistyötä ja arvioida kenen työ on tuloksellisinta.
- Yhdistysten aktiivijäsenten heikko yhdistystoiminnan tietotaito

Yleisiä onnistuneen yhteistyön edellytyksiä, jotka olisivat myös tämän yhteistyön lähtökohtina, ovat muun muassa yhteistyön juurruttaminen yhdistysten

toimintatapoihin, osana yhdistyksen toimintasuunnitelmaa. Tällä tavalla yhdistyksillä olisi kotouttamistoiminnasta vastaavia henkilöitä tai työryhmiä ja sille olisi varattu tietty budjetti.

Toiminnan henkilöityminen, eli toimintatehtävien kasautuminen muutamalle henkilölle, voidaan estää kouluttamalla uusia jäseniä, sekä asiantuntijuuden ja vastuun jakamisella. Jatkuvuuden kannalta yhteistyön perustana eivät voi olla vain ihmisten henkilökohtaiset suhteet. Yhteistyöstä pitää sopia ja sille on laadittava selkeitä tavoitteita ja toimintamalleja.

Yhteistyö toimii parhaiten silloin, kun osapuolet voivat osallistua tasavertaisesti ja aktiivisesti suunnitteluun ja toteutukseen. Yhteistyökumppaneiden on asetettava tavoitteita, joita kaikki pitävät tavoiteltavina ja arvokkaina.

Yhteistyön yleisten käytäntöjen lisäksi on havaittu tutkimuksen kohderyhmälle ominaisia tekijöitä jotka vaikuttavat yhteistyön laatuun. Esimerkiksi toiminnan sisäänpäin suuntautuneisuus yhteisön välttämättömien tarpeiden hoitamiseksi, sekä taloudelliset haasteet. Haastatteluaineiston perusteella viime vuosina on tapahtunut myös merkityksellisiä muutoksia (kuten sukupolvivaihdos ja radikalismikeskustelun tuoma varovaisuus) yhdistysten toimintakentässä, joita tulisi kriittisesti arvioida kunnan ja yhdistyksen yhteistyötä kehittäessä. Tapahtuneet muutokset lisäävät yhteistyön tarvetta ja näiden huomioiminen on merkittävä edellytys onnistuneelle yhteistyölle.

Muslimiväestön lisääntyvä määrä tuo lisää tarvetta kotouttavalle toiminnalle. Tarpeet lisääntyvät ja eriytyvät, kun Turun muslimiväestö kasvaa. Isot yhdistykset jakautuvat pienemmiksi, koska jäsenet eivät mahdu enää yhteen moskeijaan. Tilan puute on johtanut uusien rukoushuoneiden perustamiseen. Tämän mukaan myös osaaminen sekä taloudelliset ja henkilöresurssit hajautuvat ja tekevät toiminnasta yhä haastavampaa.

Yhdistykset kohtaavat tällä hetkellä isoja haasteita, joita eivät osaa ratkoa yksin. Nämä haasteet ovat olleet heille esteenä koko toiminnan kehittämiseksi, erityisesti

kotouttava toiminta. Kullakin yhdistyksellä on omia tarpeita toiminnassaan, mutta kaikille yhteisiä ja merkittävimpinä haasteita ovat:

- Muslimeille tarkoitetun hautausmaan puuttuminen
- Moskeijoiden vuokran maksaminen ja tilan kulujen kattaminen
- Työntekijän puuttuminen ja kokonaan vapaaehtoisuuteen nojautuva toiminta. Tämä puolestaan johtaa toimintatehtävien kasaantumiseen tietyille henkilöille.
- Julkisen sektorin tarjoamien palveluiden saatavuuteen ja niiden käyttöön liittyvät haasteet.

Muslimiväestön määrän lisääntymisen myötä tarvitaan lisää ennaltaehkäisytyötä. Erityisesti tarvitaan nuorille suunnattua toimintaa. Yhdistykset ovat huolestuneita siitä, etteivät voi vastata nuorten lisääntyvään toimintatarpeeseen. Tärkeinä lapsi- ja nuorisotoimintamuotoina he pitävät oman kielen, kulttuurin ja uskonnon opettamista. Lisäksi toimintaan kuuluu ennaltaehkäisevää toimintaa, kuten ennaltaehkäisevä päihdetyö, syrjäytymisen ja nuorten muslimien radikalisoitumisen ehkäiseminen kasvatuksen ja oikeaoppisen uskonnon opetuksen kautta.

Haastattelutulosten perusteella yhdistykset ovat tehneet arvokasta kotouttamistoimintaa nuorisotoimintansa yhteydessä. Kaikki haastatteluun osallistuneet yhdistykset korostivat nuorisotoiminnan tärkeyttä. Nuorisotoiminnan järjestämiseen ja ohjaukseen yhdistykset tarvitsevat tukea kokeneilta tahoilta.

Viime vuosina esille nousseet turvallisuuskysymykset ja radikalismikeskustelu ovat tuoneet varovaisuutta yhdistysten toimintaan. Muslimiyhdistykset kokevat paineita yhteiskunnalta ja medialta siitä, että heille on siirretty paljon vastuuta, muun muassa radikalismien ehkäisemisessä ja odotukset aktiivisesta osallistumisesta uskontojen väliseen dialogiin. Haastatteluaineiston mukaan nämä ovat toimintamuotoja, joita muslimiyhdistykset kokevat tärkeiksi, mutta heillä ei ole resursseja eivätkä ole saaneet tarpeeksi tukea niiden toteuttamiseen.

Viranomaistoimijoiden taholta aloitteellisuus luottamuksen rakentamisessa ja kehittämisessä näiden toimijoiden kanssa on tärkeä edellytys toiminnan kehittämisen ja yhteistyön edistämisen kannalta.

Eräs huomionarvoinen asia, joka nousi esille haastattelujen yhteydessä on se, että yhdistykset elävät tietynlaista murrosaikaa. Kyseisiä yhdistyksiä perustanut sukupolvi on astumassa sivuun, ja nuorempi, kielitaitoisempi ja suomalaisesta yhteiskunnasta tietoisempi sukupolvi on ottamassa vähitellen enemmän vastuuta yhdistysten toiminnasta.

Tutkimusaihe on kiintoisa ja ajankohtainen. Konkreettisten ja toiminnallisten yhteistyöehdotusten saamiseksi on perehdyttävä tarkemmin islamilaisille yhdistyksille ominaisiin toimintaedellytyksiin. Tämän voi tehdä jatkotutkimuksen avulla, jossa tutkittaisiin asiakohtaisemmin tässä työssä selvitettyjä yhdistysten toimintamuotoja, haasteita, tarpeita sekä voimavaroja. Jatkotutkimus selvittäisi konkreettisia toimintaehdotuksia tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta, erimerkiksi tutkimalla ”kulttuuritulkki”-mallin toimivuutta vastaamaan yhdistysten haasteisiin. Kulttuuritulkki toimintamallilla pyritään tukemaan yhdistyksiä toimintansa kehittämisessä ja lisäämään vuorovaikutusmahdollisuuksia yhdistysten ja viranomaistahojen välillä. Jatkoselvityksillä voidaan perehtyä perusteellisemmin määriteltyyn kotouttamista kehittävään yhteistyötoimintaan ja sen edellytyksiin.

LÄHTEET

Berry, Jhon W. 2011. Integration and Multiculturalism: Ways towards Social Solidarity. http://www.psych.lse.ac.uk/psr/PSR2011/20_02.pdf

Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Harju, Aaro 2004. Järjestöjen kehittäminen. Kokemäki: SKAF ry

Harju, Aaro 2005. Artikkel: Aktiivisen kansalaisuuden sisältömaarittely. http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/aktiivinen_kansalaisuus/aktiivisen_kansalaisuuden_sisaltomaarittely (18.4.2005).

Heino, Eveliina & Kärmeniemi, Nadezda & Veistilä, Minna 2014. Kulttuuritulkki, toimintamallin kuvaus. Kotka: Palmenia
ISBN 978-952-10-9771-3 (PDF)

Islamopas.com, 2015: <http://www.islamopas.com/hogtider.html>

Liebkind, Kaarela (toim.) 2006. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Tammer-Paino Oy

Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) 2010. Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Hakapaino

Martikainen, Tuomas (toim.) 2006. Ylirajallinen kulttuuri. Eettisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Hakapaino Oy

Martikainen, Tuomas & Sakaranahko, Tuula (toim.) 2011. Mitä muslimit tarkoittavat? Keskustelua islamilaisista virtauksista Suomessa ja Euroopassa. Turku: Savukeidas.

Martikainen, Tuomas & Sakaranahko, Tuula & Juntunen, Marko (toim.) 2008. Islam Suomessa. Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Möttönen, Saari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu: PS-kustannus

Timonen, Joonas 2014. Uskonnollisten yhteisöjen tekemä maahanmuuttajien kotoutumista edistävä työ Uudellamaalla. <http://www.doria.fi/handle/10024/101144>

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2014–2017. <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=4889&culture=fi-FI&contentlan=1>

Veldhuis, Ruud 2003. Under Construction Citizenship, Youth and Europe. T-Kiton European Citizenship. ISBN 92-871-5228-4 © Council of Europe and European Commission, May 2003

Veldhuis, Ruud 1997. Education for Democratic Citizenship: Dimensions of Citizenship, Core Competencies, Variables and International Activities”, Strasbourg, Council of Europe, 1997, document DECS/CIT (97) 23.

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED430867.pdf>

صلاح الدين سلطان 2007 . المواطنة في غير ديار الاسلام بين النافين و المثبتين

Sultan Salahudddin 2007. Integroituminen ei-muslimimaih; sallivien ja kieltävien mielipiteiden välillä. European Council For Fatwa and Research:

هيثم محمو رحمة 2008. ميثاق المسلم ال اوروبي

Rahma, Haitham M. 2008. Charter for European Muslims. Bryssel: FIOE

فيصل مولوي 2008. المسلم مواطنا في أوروبا

Mawlawi, Faisal 2008. Muslimi Euroopan kansalaisena.

LIITTEET

- Liite 1: Opinnäytetyön haastatteluun osallistuneet yhdistykset
- Liite 2: Kooste yhdistysten toiminnasta.
Liitteessä kuvataan yhdyskuntien kotouttamistoiminta, yhteistyö muiden tahojen kanssa, sekä heidän ensisijaisia haasteita ja tarpeita toiminnassa.

Liite 1

Opinnäytetyön haastatteluun osallistuneet yhdistykset

- Ashti Yhdistys ry** (sunnii)
 Perustamisvuosi: 2006
 Jäsenmäärä: 500 Kieli/kielet: kurdi ja suomi
 Yhdistys sai nykyisen rukoushuoneensa vuonna 2008.
- Anjuman-E-Islahul-Muslimeen of Turku ry** (sunnii)
 Perustamisvuosi: 1998
 Jäsenmäärä: 300 Kieli/kielet: suomi ja arabia
 Yhdistystä tunnetaan myös rukoushuoneensa nimellä, ”Al-Nuur” moskeija.
- Aziz Al-iraq Islamilainen Yhdistys ry** (shiia)
 Perustamisvuosi: 2010
 Jäsenmäärä: 300 Kieli/kielet: arabia ja suomi
- Suomen Afgaani-laisten Yhdistys ry** (sunnii)
 Perustamisvuosi: 20012
 Jäsenmäärä: 100 Kieli/kielet: pashtu ja dari
- Turun Bosnjakien Islam-Yhdyskunta ry** (sunnii)
 Perustamisvuosi: 2013, (yhdistys aloitti toimintansa jo 2011)
 Jäsenmäärä: 400 Kieli/kielet: bosnia ja suomi
- AL.IMAM AL.BAKER Islamilainen Yhdistys ry** (shiia)
 Perustamisvuosi: 1998
 Jäsenmäärä: 160 Kieli/kielet: arabia ja suomi
- Turun Islamilainen Yhdyskunta ry** (sunnii)
 Perustamisvuosi: 1994
 Jäsenmäärä: 1000 Kieli/kielet: suomi, englanti ja arabia

Kaikkien yhdistysten toimipaikkana on Turku.